

Št. zadeve: 6221-0005/2018-3
Datum: 14.9.2018

Občina RIBNICA
Oddelek za družbene dejavnosti
Gorenjska cesta 13
1310 Ribnica

		
OBČINA RIBNICA		
PREJETO:		
PRIL.: 4	17-09-2018	VRED.: /
ŠTEVILKA ZADEVE: 007-6/2018-2		
SIG. ZNAK: 510		

Zadeva: **Predlog za razglasitev za kulturni spomenik lokalnega pomena:**
Maršiči – Cerkev sv. Urha
Velike Poljane – Cerkev sv. Tomaža

Spoštovani!

V prilogi vam pošiljam tiskana izvoda predlogov za razglasitev Cerkve Sv. Urha na maršičih in Cerkve sv. Tomaža na Velikih Poljanah za kulturna spomenika lokalnega pomena.

Lep pozdrav

Pripravila:

Mojca Arh Kos
univ. dipl. um. zgodovinarica in etnologinja
konservatorska svetovalka

Vodja območne enote Ljubljana:

Boris Vičič
univ. dipl. arheolog
konservatorski svetovalec

Priloge:

- Obvezni elementi predloga za razglasitev nepremičnega kulturnega spomenika (2 x)
- Izris spomenika in vplivnega območja na DKN (2x)
 - Izris spomenika in vplivnega območja na TTN (2x)
 - Osnutek Odloka (2x)
 - Literatura (2x)

Obvezni elementi predloga za razglasitev nepremičnega kulturnega spomenika

Obrazec mora biti izpolnjen posebej za vsako enoto dediščine, ki je predlagana za razglasitev za kulturni spomenik.
Če je za predlog razglasitve izdelan elaborat razglasitve, mora biti ta obrazec njegov sestavni del.

Datum: 13.9.2018

I. VRSTA SPOMENIKA

- ☒ spomenik lokalnega pomena
☐ spomenik državnega pomena

II. ENOTA DEDIŠČINE

EŠD: 2648

Ime enote: Velike Poljane – Cerkev sv. Tomaža

III. OBSEG RAZGLASITVE

- ☒ posamezni spomenik
☐ spomeniško območje
☐ razglasitev na podlagi sporazuma
☐ enotno zavarovanje spomenika in narave

IV. OPIS ENOTE

Na vzhodu doline s potokom Zastava, ob cesti, ki vodi iz Velikih Lašč v Ribnico, se pri spodnjem Ortneku odcepi cesta, ki vodi na Grmado (887 m), ki leži na zahodni strani Male gore sredogorskega niza na ribniškem in kočevskem območju. Na Grmadi so v času turških vpadov kurili kresove in obveščali prebivalstvo, da preti turška nevarnost. Skozi strme višinske zavoje od spodnjega Ortneka in čez gozd, preide cesta na travnato površino Poljanske planote. Na začetku planote je gručasto naselje Velike Poljane z dominantno župno cerkvijo sv. Jožefa (zgrajena 1901).

Velike Poljane se kot »Polan« prvič omenjajo leta 1241, ko je Konrad Žovneški tamkajšnje desetine z onimi iz Dobropolj in Ribnice kot oglejski fevd odstopil svojemu vazalu Herbordu Turjaškemu. Milko Kos je menil, da gre tudi pri Poljanah za širše pokrajinsko ime. Ko je 1264 oglejski patriarh podaril Stični desetino od krčevin na velikolaški posesti, so meje nove posesti tekle od Boncarjev do Podstrmice in na vzhod do meja vasi Velike Poljane. Leta 1296 je imel Oton Turjaški od Ortenburžanov v fevdu dvanajst kmetij v Velikih Poljanah.

Tudi v tej vasi je imel svoj sedež manjši vitez, imenovan Poljanski. Leta 1343 je bil to Ernest »von Polan«. Cerkev sv. Tomaža se omenja leta 1423, ko je ribniški tržan in kolar Stefan Nundorf er zastavil svojo kmetijo v Lopati tej cerkvi in njenim ključarjem za posojenih 10 mark šilingov.

Južno od vasi poteka cesta, ki meji med gozdom in se vije proti vzhodu in travnikom. Ob tej cesti, ki je v zasnovi stara, stoji ena izmed najstarejših in najpomembnejših cerkev nekdanje obsežne ribniške župnije, cerkev Svetega Tomaža.

Staro pokopališko cerkev sv. Tomaža, danes podružnico župnije Velike Poljane, ustanovljene leta 1899 pri cerkvi. Sv. Jožefa, je dal sezidati grof Oton Ortenburški, posestnik tega okoliša. Leta 1363 je oglejski patriarh zahteval od grofa, naj pri cerkvi ustanovi vikariat in ga podredi ribniškemu župniku in vikariat se omenja že leta 1444, kasneje ga opustijo.

Cerkev sv. Tomaža je ena najstarejših in najpomembnejših cerkev nekdanje obsežne ribniške župnije in predstavlja pomemben člen v razvoju sakralne arhitekture in srednjeveškega slikarstva v ribniški dolini. V notranjosti cerkve so ohranjeni večplastni fragmenti poslikave od 14. do 16. stoletja, med katerimi izstopa edinstven motiv na severnem delu slavoločne stene, fragment poslikave Luksurije iz 16. stoletja, pripisane slikarju iz kroga Tomaža iz Senja. Ohranjen fragment poslikave Luksurije, detomorilke prikazuje stoječo golo žensko postavo, rahlo zasukano v korak. Leva stran telesa je propadla, na desni pa lepo vidimo, da grize žensko v prsi zmaj (oziroma kača), zaradi česar vse telo hudo krvavi. Na glavi ima krono (ki spominja na škaf) iz katere gleda otroška glava. Naslikati renesančno čutni akt na ladijsko stran slavoloka, pa naj ima motiv še tako moralizatorski ali svarilni pomen, je moral veljati v tistih časih kot nenavadno dejanje. Golo žensko telo, ki ga pikajo kače ali grizejo zmaji, je Luksurija, poosebljena prispodoba razvratnosti, pohotnosti in nečistosti. Na južnem delu slavoločne stene je delno ohranjen fragment poslikave prizora z donatorjem, ki v roki drži model cerkve.

Motiv Luksurije, kot motiv detomorilke, so v srednjem veku ponazarjali kot naglavni greh nečistosti in pohotnosti v smislu srednjeveškega pojmovanja pregreh in nečimrnosti (Vanitas).

Prizor je izredno redek na našem ozemlju, saj ga poznamo le še iz cerkve na Visokem nad Kureščkom in širše gledano v Marijin Gradcu. Prizor je na slavoločni steni tako, da je Luksurija obrnjena proti Turjaku, kar morebitno nakazuje na opozorilo Turjačanom, kot je to razbrati iz arhivskih virov. Tudi v evropski umetnosti je prizor redek. »Iz romanike je nekaj upodobitev Luksurije, gole žene, ki jo grizejo kače ali žabe, pogosto je prekrita s kozlovo kožo, simbolom pregrešnosti. Le izjemoma pa se pojavijo primeri, recimo v Reimsu, ko je dodano tudi mrtvo dete. Tako in tako so taki redki prizori kmalu izginili, saj so neortodoksni in niso v skladu s teološkimi spekulacijami časa.

Nov impulz je prinesel tej temi pozni srednji vek s svojim burnim družbenim in verskim dogajanjem ter krizami. Za zanimivi katoliški red Pavlincev je počelo teoloških spekulacij strogo dualistično nasprotje med dobrim in zlim. V skladu s tem se v njihovih besedilih pojavi tema detomorilke - čeprav tudi tokrat v umetnosti zelo redko realizirana - kot prispodoba dvojnosti med dušo in telesom, torej med dobrim in zlim.

Telo Luksurije, ki ga razjedajo kače in zmaji, predstavlja razpadajoče, se pravi minljive zemeljske ostanke razvratnice in celo prostitutke; lik otroka, s katerim so tedaj najpogosteje upodabljali dušo, ki hiti v nebo, pa je prispodoba čistosti, nedolžnosti žrtve.

Potujoče delavnice slikarjev so prihajale k nam z glagoljaškimi popi, ki so v naših krajih maševali. Med seboj verjetno niso bile neposredno povezane, saj se freske razlikujejo, imajo pa tudi nekatere skupne značilnosti oz. elemente, ki jih združujejo. Ko so mojstri skupine slikarja Tomaža iz Senja končali delo na Rašici (neohranjeno) in v okolici, na Maršičih in sv. Tomažu na Velikih Poljanah, so se slikarji hrvaške skupine preko Suhe krajine, razpršili po ozemlju današnje Slovenije v vse smeri. Na slovenskem ozemlju so poslikali več cerkev na različnih koncih Slovenije, tako na Primorskem, Notranjskem, Dolenjskem in Gorenjskem kot tudi v Zasavju ter ljubljanski okolici.

Srednjeveška cerkvena stavba s pravokotno ladjo, krito z lesenim stropom in prezbitერიem iz 17. stoletja ter k njemu prizidanim severnim zvonikom na vzhodni strani, daje mogočen videz predvsem iz razgleda na Slemenih. Zvonik v pritličnem delu služi tudi kot zakristija.

Prezbitერიj je grebenasto obokan in se zaključuje z zanimivimi figuralnimi maskami, ki imajo ohranjeno prvotno polihromacijo. Na stenah so odkriti tudi posamezni fragmenti poslikave geometrijskih vzorcev. Prvotna oltarna zidana menza in lesen oltarni nastavek, preproste izdelave, ravno tako oltarna slika Nevernega Tomaža. Na fasadah prezbitერიja so odkriti fragmenti geometrijske poslikave šivanih robov in okenskih obrob.

V ladji in prezbitერიju ohranjen kamniti tlak, deloma rekonstruiran. V cerkvi so starejše, preprosto oblikovane lesene klopi. Na zahodni steni preprost lesen kor z značilno ribniško izrezljano in polihromirano korno ograjo. Kamnit vhodni portal iz časa prezidave cerkve in nosi letnico 1656. Tekom zadnje celostne obnove cerkve v 90 letih 20. stoletja, so bili v ladji odkriti fragmenti poslikav posvetilnih križev in fragmenti poslikav križa (morda patriarhalni križ). Odkrit je bil tudi arhitekturni fragment prvotnega gotskega okna s geometrično poslikavo.

Na južni fasadi je v delu ohranjen fragment poslikave sv. Krištofa. Ob fasado sta postavljena tudi dva stara nagrobnika, saj je bilo v preteklosti okrog cerkve prvotno pokopališče. Ob cerkvi ohranjen kamnit nizek pokopališki zid.

Danes je pokopališče severno od cerkve. Na pokopališču med drugimi tudi grob pomembnega zgodovinarja Metoda Mikuža (1909- 1982).

V. VREDNOTE, KI UTEMELJUJEJO RAZGLASITEV ZA KULTURNI SPOMENIK

Cerkev sv. Tomaža je ena najstarejših in najpomembnejših cerkva nekdanje obsežne ribniške župnije in predstavlja pomemben člen v razvoju sakralne arhitekture in srednjeveškega slikarstva v ribniški dolini. V notranjosti cerkve ohranjeni večplastni fragmenti poslikave od 14. do 16. stoletja. Na severnem delu slavočne stene je ohranjen edinstven fragment poslikave motiva Luksurije iz 16. stoletja, pripisane slikarju iz kroga Tomaža iz Senja.

Cerkev sv. Tomaža, zaradi izjemnih arhitekturnih, zgodovinskih, umetnostno zgodovinskih lastnosti in predvsem zaradi pričevalnosti in redkosti motivov upodobitev na freskah iz 16. stoletja, izpričuje pomemben poznosrednjeveški sakralni objekt na Slovenskem. Predstavlja pomemben člen v razvoju sakralne arhitekture in srednjeveškega slikarstva v ribniški dolini in se navezuje na čas Primoža Trubarja in protestantizma

VI. VAROVANE SESTAVINE SPOMENIKA

Cerkev se varuje v celoti; z ohranjenimi arhitekturnimi in umetnostno zgodovinskimi prvini ter notranjo opremo in opravo.

VII. OBSEG IN PODATKI O LASTNIKI

VII.1. Spomenik

katastrska občina	parcelna številka	cela / del	številka stavbe	lastnik
k.o. Velike Poljane	622/67	cela		Rimokatoliško župnijstvo Velike Poljane, Velike Poljane 46, 1316 Ortnek

VII.2. Vplivno območje

katastrska občina	parcelna številka	cela / del	lastnik
k.o. Velike Poljane	622/92		Greta Fister Štamulak, Stara cesta 1, 4202 Naklo
k.o. Velike Poljane	622/93		Občina Ribnica, Gorenjska cesta 3, 1310 Ribnica
k.o. Velike Poljane	622/67		Rimokatoliško župnijstvo Velike Poljane, Velike Poljane 46, 1316 Ortnik

VIII. OPIS VARSTVENEGA REŽIMA SPOMENIKA

- Celostno ohranjanje in strokovno vzdrževanje vseh neokrnjenih arhitekturnih, zgodovinskih in arheoloških vrednot spomenika v celoti, v njihovi izvirnosti in neokrnjenosti, tako na zunanjsčini kot notranjsčini, v primeru okrnitve spomenika, je potrebno zagotoviti povrnitev v prvotno stanje.
- strokovno vzdrževanje in obnavljanje vseh neokrnjenih izvirnih prvin arhitekturne zasnove zunanjsčine in notranjsčine spomenika po načelu ohranjanja v obliki, legi, materialu, strukturi in barvni podobi,
- strokovno prenovu okrnjenih izvirnih prvin arhitekture v smislu rekonstrukcije avtentične podobe spomenika,
- zagotavljanje ustrezne namembnosti skladno z varovanimi vrednotami spomenika in prvotno namembnostjo,
- prepoved poseganja v plasti spomenika, razen pooblaščenim osebam s predhodnim pisnim soglasjem zavoda
- prepoved spreminjanja varovanih elementov arhitekturne zasnove zunanosti in notranosti objekta z rušenjem in odstranjevanjem kot tudi z nadzidavo, prezidavo, prizidavo in dodajanjem posameznih prvin; če je spomenik ali njegov varovani del okrnjen je treba zagotoviti povrnitev v stanje pred okrnitvijo na stroške povzročitelja,
- prepoved postavljanja ali gradnje trajnih ali začasnih objektov v območju spomenika, vključno z nadzemno infrastrukturo in nosilci reklam ali drugih oznak, razen kadar so ti nujni za učinkovito funkcioniranje, ohranjanje in prezentacijo spomenika
- ohranjanje vedut na spomenik in s spomenika na okolico,
- redno vzdrževanje spomenika in njegovih delov ter neposredne okolice,
- dovoljeno je izvajati sanitarno sečnjo

Kulturni spomenik se zavaruje z namenom:

- da se ohrani celostna podoba arhitekturnega in ambientalnega spomenika ter zagotovi ustrezna raba,
- ohrani neokrnjenost arhitekturnih, zgodovinskih, in umetnostnozgodovinskih vrednot
- poveča pričevalnost kulturnega spomenika,
- predstavi kulturne vrednote spomenika in situ,
- vzpodbudi učno – predstavitevno in znanstveno raziskovalno delo.

IX. OPIS VARSTVENEGA REŽIMA VPLIVNEGA OBMOČJA

IX.1. Opis varstvenega režima

- prepoved poseganja v plasti vplivnega območja, razen pooblaščenim osebam s predhodnim pisnim soglasjem zavoda
- prepoved spreminjanja varovanih elementov pokopališkega zidu
- novi nagrobni spomeniki ne smejo višinsko preseči obstoječe

- če se v varovanem območju okrnijo elementi je treba zagotoviti povrnitev v stanje pred okrnitvijo na stroške povzročitelja
- dovoljeno je izvajati sanitarno sečnjo

IX.2. Obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja v vplivnem območju

ZVKD-1 določa obveznost pridobitve KV pogojev in KV soglasja za spomenik. Obveznost pridobitve KV pogojev in KV soglasja v vplivnem območju mora eksplicitno določiti akt o razglasitvi (glej 28. člen ZVKD-1). V vplivnem območju se lahko obseg posegov, za katere je treba dobiti KV pogoje in KV soglasja, omeji oziroma podrobneje opredeli. Prav tako ni nujno, da se pridobitev KV pogojev in KV soglasja predpiše za celotno vplivno območje.

- ☐ V vplivnem območju kulturnovarstvenega soglasja ni treba pridobiti.
- ☒ Kulturnovarstveno soglasje je treba pridobiti v celotnem vplivnem območju.
- ☐ Kulturnovarstveno soglasje je treba pridobiti v delu vplivnega območja (opišite spodaj).

X. OBVEZNOST JAVNE DOSTOPNOSTI SPOMENIKA

X.1. Obveznost javne dostopnosti spomenika

Z aktom o razglasitvi je treba zagotoviti obveznost
javne dostopnosti spomenika

☒ da ☐ ne

XI. OZNAČITEV SPOMENIKA

Zakon določa, da morajo biti nepremični spomeniki označeni. Z aktom o razglasitvi se lahko konkretizirata način in mesto označitve v skladu Pravilnikom o označevanju nepremičnih kulturnih spomenikov (Uradni list RS, št. 57/11). Če bi bila označitev spomenika v nasprotju s koristmi varstva in drugimi javnimi koristmi, se označitev spomenika ne opravi (glej 58. člen ZVKD-1). Izjemoma se ne označujejo posamezni arheološki ali drugi spomeniki, kadar tako določa akt o razglasitvi in je to nujno zaradi načina varovanja spomenika ali njegovih delov.

- ☒ Z odlokom o razglasitvi je treba konkretizirati način označitve.
Opredelite pogoje označitve:

Označitev spomenika je potrebno izvajati v skladu s *Pravilnikom o označevanju nepremičnih kulturnih spomenikov, Uradni list RS št. 57/200.*

XII. USKLAJENOST Z REGISTROM NEPREMIČNE KULTURNE DEDIŠČINE

- ☒ Podatki v predlogu za razglasitev so v celoti usklajeni s podatki registra.
- ☐ Podatki v predlogu za razglasitev niso usklajeni z registrom, potrebna je sprememba vpisa.

Usklajenost preveril:

Aleksandra Renčelj Škedelj

ime in podpis

XIII. GRAFIČNE PRILOGE

- ☒ Izris spomenika in vplivnega območja na DKN.
Izris mora vsebovati navedbo EŠD, katastrske občine, merila izrisa in datuma izrisa.
Spomenik in vplivno območje (če obstaja) morata biti na izrisu jasno označena, parcele morajo biti označene s parcelnimi številkami.
Izris mora biti žigosan.
- ☒ Izris spomenika in vplivnega območja na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1 : 5000.
Izris mora vsebovati navedbo EŠD, merila izrisa in datuma izrisa.
Spomenik in vplivno območje (če obstaja) morata biti na izrisu jasno označena.
Izris mora biti žigosan.

XIV. SEZNANITEV LASTNIKA Z RAZGLASITVIJO

12. člen ZVKD-1 določa, da seznaittev lastnikov s predlogom za razglasitev opravi zavod za spomenike državnega pomena in občina za spomenike lokalnega pomena. Javno obravnavo je treba izvesti, če gre za razglasitev spomeniškega območja. S seznaitvijo je lastnikom dana možnost, da podajo svoje mnenje v zvezi z razglasitvijo. Zavod se mora do mnenj lastnikov opredeliti. S predlogom za razglasitev je treba seznaititi tudi upravljavca.

Predviden način obveščanja lastnikov/upravljalcev:

- ☒ po pošti (priporočeno s povratnico)
- ☐ z javnim naznanilom
- ☐ javna obravnava
- ☐ drugo:

Dodatna pojasnila za kulturne spomenike državnega pomena:

- Zavod lahko začne seznaitjanje lastnikov z razglasitvijo šele, ko je osnutek odloka usklajen z Ministrstvom za kulturo.
- Za seznaittev lastnika z razglasitvijo je pripravljen poseben obrazec, ki ga Zavod izpolni in skupaj z dokazili pošlje Ministrstvu za kulturo po izvedeni seznaitvi.

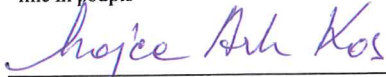
XV. DOSTAVA

Predlog se organu, ki bo sprejel akt o razglasitvi, dostavi v pisni in elektronski obliki (PDF datoteka). Za spomenike državnega pomena je elektronski naslov: gp.mk@gov.si.

Odgovorni konservatorji:

Mojca Arh Kos, univ.dipl.umet.zgod., etn.

ime in podpis

ime in podpis

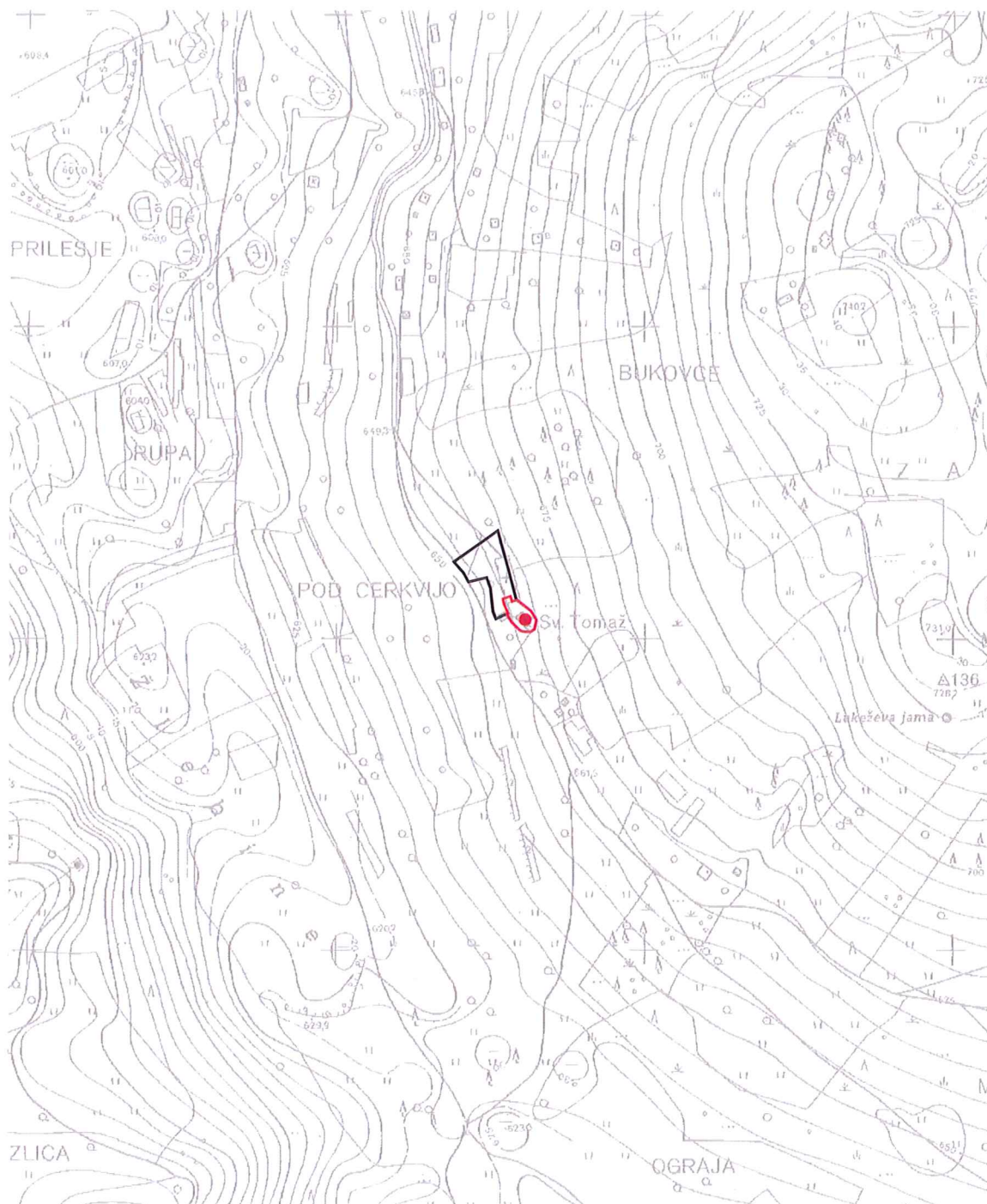
Vodja območne enote:

Boris Vičič, univ.dipl. arheolog

ime in podpis

Datum izrisa: 27. 08. 2018

EŠD 2648

☐ meja kulturnega spomenika

 meja vplivnega
območja spomenika

TTN5 VELIKE LAŠČE 50

Vir podatkov:

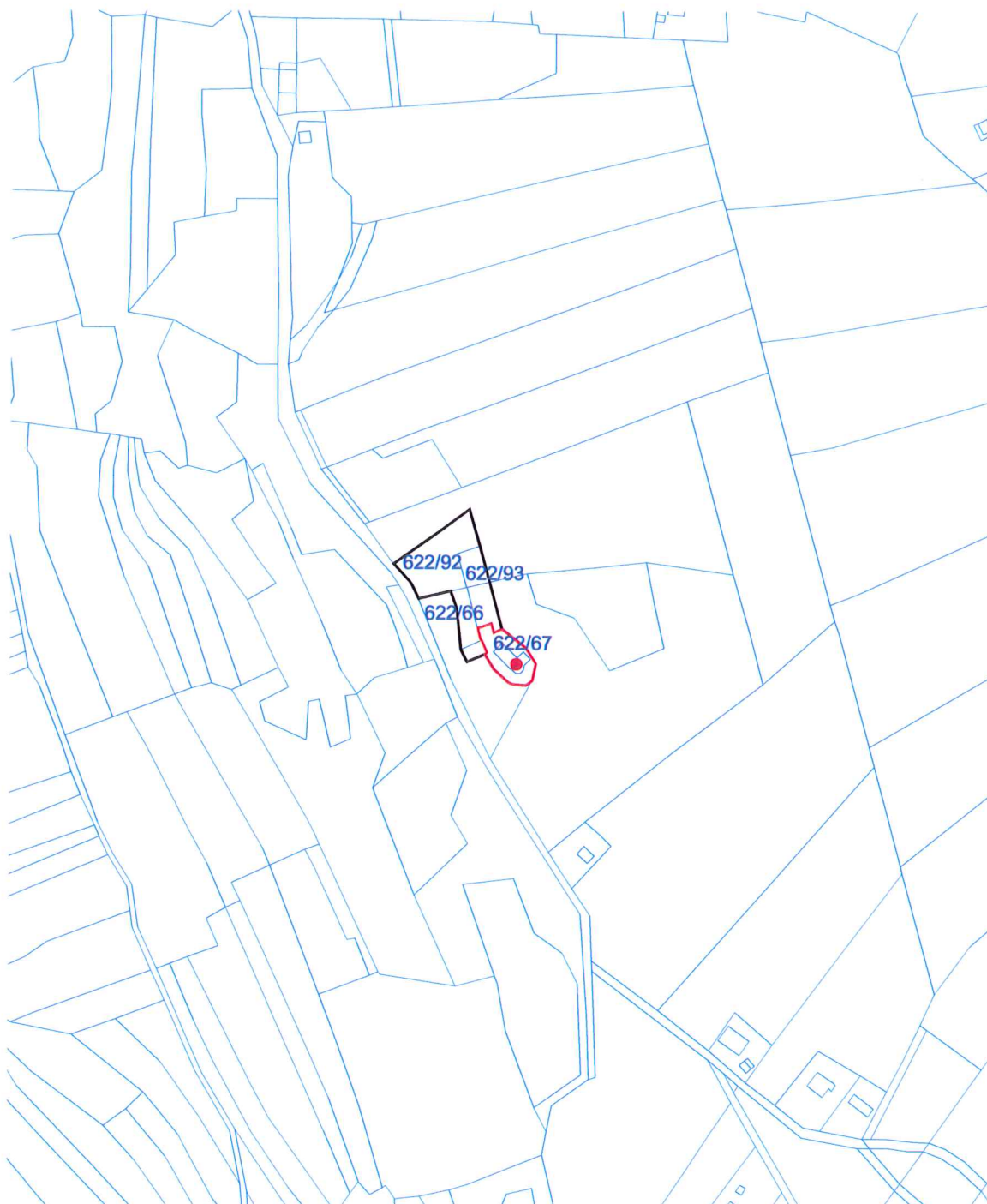
- Obvezni elementi predloga za razglasitev cerkve sv. Tomaža v Velikih Poljanah za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Temeljni topografski načrt 1 : 5000, 1 : 10 000, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:5000

Datum izrisa: 27. 08. 2018

EŠD 2648

 meja kulturnega spomenika

 meja vplivnega območja spomenika

K.O. VELIKE POLJANE

Vir podatkov:

- Obvezni elementi predloga za razglasitev cerkve sv. Tomaža v Velikih Poljanah
za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Digitalni katastrski načrt, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:2880

LITERATURA IN VIRI

Krajevni leksikon Dravske banovine, Ljubljana 1937, str. 227

France Stele, Trubarjev »krovaški malar«, Dom in svet (Ljubljana) letnik 54. številka 5/6 (1942).

D. Emilijan Cevc, Luxuria z Visokega pod Kureščkom, Kronika, Časopis za Slovensko zgodovino, Leto VII, zvezek 3, 1954, str. 161-167

M. Zadnikar: Signiran »krovaški malar« v Nadlesku, VS, 9/1962–64, str. 73–76.

M. Železnik, konservatorsko poročilo Velike Poljane, p. c. sv. Tomaža, VS IX, 1962–64, str. 247

F. Stele: Slikarstvo v Sloveniji od 12. do 16. stoletja, Ljubljana 1969.

Jure Mikuž: Slikarstvo hrvaške skupine v 16. stoletju na Slovenskem, ZUZ, n. v., 10/1973, str. 24–25.

Jure Mikuž: Podobe Gallusovega časa, Ribnica 1991.

J. Höfler: Srednjeveške freske v Sloveniji, I., Gorenjska, Ljubljana 1996.

J. Höfler: Srednjeveške freske v Sloveniji, II., Primorska, Ljubljana 1997.

VIRI

<http://www.evangel-cerkev.si/kategorija-zgodovina/> Reformacija na Slovenskem

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-A6ZB7ZG3/> Stane Mikuž, nekaj narodopisnih drobtinic, Slov. etnograf letnik 16/17, str. 217-228, 1963-64

<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi704127/> Cevc, Emilijan: Tomaž iz Senja. Slovenska biografija. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU

Arhiv ZVKDS, OE Ljubljana (dokumentacija in viri-npr. v pogovoru z župnikom Antonom Masnikom, je pripomnil, da je po njegovem mnenju motiv Luksurije povezan s pravico prve noči, ki so si jo jemali graščaki ortneškega gradu).

Tomaž iz Senja, Tomaž iz Senja (Tomas od Segnia); med 1500 in 1520, Stari trg pri Ložu; slikar, ki je poslikal p. c. v Nadlesku pri Starem trgu pri Ložu s prizori: Pohod in poklonitev Treh kraljev, Marijino oznanenje, Križanje in sv. Mihael ter se podpisal »Me(š)tar Tomas od Segnia fecit 1511«. Slikarije so odkrili l. 1964. Vse kaže, da so delo slikarja, o katerem piše P. Trubar (gl. čl.) v uvodu h Katehismusu z dveima islagama (1575), da je za njegove mladosti poslikal tudi cerkev na Rašici. Imenuje ga »krovaški malar«, ki je »tim svetnikom, suseb tim jogrom, velike brade inu mostače po tursku inu krovašku namalal«. Jezik podpisa in senjska provenienca govorita v prid slikarjevega hrv. porekla, dolgi brki in brade pa tudi za identifikacijo s Trubarjevim slikarjem, ki je prišel v literaturo kot »krovaški malar«. Razen tega se stenske slikarije v Nadlesku lepo vključujejo v skupino spomenikov, s katerimi je nekoč poskušal F. Stelè (SBL III, 465–8) opredeliti še anonimni krog tega slikarja. Onim v Nadlesku najbližje so slikarije na Maršičih pri Ortneku (z znano alegorično sliko lisice-romarice), na Cviblju in Plešivici pri Žužemberku ter v Višnjah pri Ambrusu (vse med 2. svet. vojno uničene); odmaknjene so tiste na Taboru nad Grosupljem, v Volči pri Poljanah, pri Sv. Urhu nad Trato v Poljanski dolini, v Vinah nad Zagorjem. Po likov. izrazu so izrazito ljudske, dekorativne (stilizirani cvetovi in rastlin. vitice, drevesa z oranžnim sadjem), v barvah prevladujejo rdeča, rumena in zelena. Časovno obsegajo dobo ok. 1510 do srede 16. st. ter so odmev skrajno provincializirane renesančne smeri.

Cerkev je posvečena sv. Tomažu apostolu (rojen. okoli Kristusovega rojstva v Galileji, umrl leta 72 pri Madrasu, Indija) .

Upodobitve: Apostola Tomaža so do srednjega veka upodabljali izključno zelo mladostnega videza in brez brade. V 13. stoletju se je pojavila slika z brado, ker so Tomaža najbrž zamenjavali z Jezusom. Največkrat je upodovljen neverni Tomaž, pogosto prizor predaje pasu, kot tudi njegovo mučeništvo (smrt s sulico).

Atributi: knjiga ali svitek (apostol), sulica in meč (mučeništvo), pa tudi kotnik (bil naj bi graditelj pri kralju Gandafarju). Pogosto ima pri sebi še kelih, kamenje, srce ali kamnito kocko.

Čaščenje: Do leta 1969 smo Tomažev god slavili 21. decembra; praznovanje je bilo prestavljeno, (3. julij), ker je bil spominski dan neposredno pred božičnim praznikom. Ob Tomaževem prazniku se je v teku stoletij razvilo več običajev. V srednjem veku so Tomaževo noč, kot najdaljšo noč prištevali h koledniškim nočem. Običaji so bili vedno povezani z otroki (darovanje peciva- Tomaževe štručke) drugje so otroke strašili, da bo na ta dan prišla temna postava in jih odnesla v vreči.